

กระจก 8 หน้า

แสงสว่างแห่งปัญญาที่ "บ้านผาปึง"

สิ่งที่ยังไม่เห็นอย่าเพิ่งคิดว่ามันไม่มี... "โอกาส" ก็เช่นกัน "ชุมชนบ้านผาปึง" อ.แม่พริก จ.ลำปาง ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า หากเริ่มต้นค้นหา ก็จะพบกับ "โอกาส" ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อช่วยกันคิดเป็นหมู่คณะ ก็จะยิ่งพบโอกาสที่แตกต่างและหลากหลาย มีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นไปอีก

จากชุมชนที่มีปัญหาแห้งแล้ง ผู้คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวทยอยออกจากหมู่บ้านเหลืออยู่แต่เด็กกับคนแก่ เพราะปริมาณงานในพื้นที่รองรับไม่เพียงพอ บ้างก็ไปทำงานในเมืองหลวง บ้างก็เดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำนวนบ้านร้างในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับสิบหลัง ประชากรจากประมาณ 1,700 คน ก็เหลือไม่ถึง 1,000 คน พัฒนาขึ้นมาเป็นชุมชนชั้นนำ

"รังสฤษฎ์ คุณชัยมั่ง" ผู้อำนวยการมูลนิธิพัฒนาชุมชนผาปึง เล่าให้ฟังว่า นอกจากความแร้นแค้นในพื้นที่แล้ว ในส่วนของโครงสร้างราชการก็ไม่เอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนที่อยู่ในชุมชนภายในปีเดียวปลัดอำเภอสลับสับเปลี่ยนหน้ากันเข้ามาทำหน้าที่ถึง 6 คน

"ภาคราชการมองเป็น "หน้าที่" ไม่ได้มองเป็นเรื่อง "นันทา" และโครงการที่เอามาลงในพื้นที่หลักคิดคือเป็น "กิจกรรม" ตามนโยบายของนักการเมืองหรือนายกรัฐมนตรีในแต่ละยุค ไม่ใช่ "กิจการ" ที่มีความต่อเนื่องจึงไม่มีความยั่งยืนเพราะเมื่อการเมืองเปลี่ยนนโยบายก็เปลี่ยนกันใหม่"

การรวมตัวของเหล่าจอมยุทธ์ในชุมชนได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2547 ในนาม "ผู้นำเชิงคณะ" หรือการรวมตัวของคนที่มีความรู้ในแต่ละสาขาอาชีพ คนที่จบด้านเกษตร วิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหาร กฎหมาย มาช่วยกันคิด โดยมีโจทย์ใหญ่คือจะอย่างไรให้ "บ้านผาปึง" อยู่ได้ มีงานมีรายได้ ผู้คนไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน โดยได้น้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นฐานในหลักคิด

สิ่งที่มองหาสิ่งแรกคือ "ทุนด้านสิ่งแวดล้อม" ความเป็นทรัพยากรอะไรที่เป็นจุดแข็งของชุมชน คำตอบก็คือ "ไฟ" คือพระเอกของชุมชน ต่อมาก็คือการบริหารจัดการด้านที่ดินทำกิน ป่าไม้และแหล่งน้ำ แยกแยะที่ดินที่มีโฉนด ที่ดินป่าสงวน ที่ดินป่าชุมชนให้เกิดความชัดเจน เพื่อจะได้วางแผนบริหารจัดการได้ถูกต้องตามกฎหมายและใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

ทุกวันนี้โครงการ "ไฟ" ก็บานปลายไปมากเพราะเป็นพืชสารพัดประโยชน์ ทั้งเป็นอาหาร ทำเป็นที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องสำอาง พลังงาน รวมไปถึงการนำไปใช้ในภาคอุตสาหกรรม

"ไฟ" ถูกแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการนำไปทำเป็นคาร์บอนคุณภาพสูง ใช้สำหรับผลิตเครื่องสำอาง และกำลังจะไปบุกตลาดอินเดีย และที่โดดเด่นอีกด้านคือการนำไปทำเป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้า แบบที่ไม่ต้องพึ่งพิงโซลาร์เซลล์ซึ่งมีราคาแพงกว่ามาก เหมาะกับพื้นที่ห่างไกล

ทุกคนในหมู่บ้านจะถูกจัดแบ่งหน้าที่ให้สังกัดในกลุ่มต่างๆตามกำลังและความสามารถ และมีส่วนร่วม โดยการถือหุ้นในกิจการของชุมชนที่จัดตั้งเป็นรูปบริษัทกิจการเพื่อสังคม และมีบริษัทในตลาดหลักทรัพย์มาร่วมถือหุ้นและสั่งซื้อเครื่องจักรคาร์บอนจากไฟไปใช้ในกิจการของบริษัทด้วย เท่ากับว่ามีตลาดไปในตัว

ขณะนี้รอแค่เพียงให้ผู้ที่เคยละทิ้งถิ่นฐานได้กลับสู่อ้อมกอดของชุมชน มีงานรองรับที่เพียงพอ พ่อแม่ได้อยู่กับลูก คนแก่มีลูกหลานคอยดูแลความอบอุ่นในครอบครัววนกลับคืน.

คนชายขอบ